

Landbruksbarometeret 2019

- Utført av AgriAnalyse, på oppdrag fra Innovasjon Norge, Norsk Landbrukssamvirke, Landkreditt Bank, Bondelaget og FK Rogaland Agder
- Utvalget: 906 personer svarte av 3492 aktive gårdbrukere, tilfeldig trukket
- Tilsvarende undersøkelse ble gjennomført i 2014, 2015 og 2017

Lite innbringende: Mange sauebønder mener lønnsomheten på gården er for dårlig. Det er viktig at saueholdet blir fulgt tett, mener Christian Anton Smedshaug. (Arkivfoto)

Sauebønder mest misfornøyde

Inntekten er dårlig, mener de aller fleste sauebønderne.

ØKONOMI

Tekst: Linda Sunde

Hvordan vil du beskrive lønnsomheten (driftsresultatet) på ditt gårdsbruk i dag?

Det er et av spørsmålene som 906 bønder har svart på i AgriAnalyses ferske undersøkelse Landbruksbarometeret 2019.

Der skiller sauebønderne seg ut.

I motsetning til de fleste andre sektorene, er det ingen som mener at lønnsomheten er veldig bra, og bare 22 prosent mener at den er ganske bra. Derimot mener 54 prosent at lønnsomheten er ganske dårlig, og hele 19 prosent mener den er veldig dårlig.

Dette står i kontrast til kategorien «egg og/eller fjørfe», der 72 prosent sier at økonomien er veldig eller ganske bra.

Omtrent like mange er fornøyde innenfor «frukt, grønnsaker/ veksthus og/ eller poteter».

– Lite alternativ anvendelse

– Sau er den klart svakeste sektoren, kommenterer Christian Anton Smedshaug, daglig leder i AgriAnalyse, om spørsmålet om opplevd lønnsomhet.

– Det er ingen tvil om at den krever økt fokus framover.

– Det er viktig at saueholdet blir fulgt tett, og at situasjonen deres blir adressert tett i dette jordbruksoppgjøret og i oppgjørene i de nærmeste årene, om ikke situasjonen endrer seg. Det er tross alt sau flest gårdsbruk i Norge driver med, sier Smedshaug til Bondebladet.

Over 14 000 enheter driver med sau, påpeker han.

– Sauenæringa utnytter areal som har lite alternative anvendelser. Både for produksjon av fellesgoder og lammekjøtt er det viktig at lønnsomheten blir bedre, både gjennom markedsutvikling og jordbruksoppgjør, sier Smedshaug.

Betaler seg ikke

Det er også sauebønderne som er minst fornøyde

med standarden på driftsapparatet sitt. Under halvparten mener den er svært eller ganske bra.

22 prosent oppgir at de har stort behov for investeringer i driftsapparatet.

Likevel ligger sauebønderne på bunn når det gjelder andel som har planer om å investere minst en halv million det neste året, med 15 prosent.

I de to gruppene som scorer best på opplevd lønnsomhet, sier derimot 48 og 40 prosent at de vil investere minst dette beløpet det neste året.

Landbruksbarometeret har også spurt bønderne som ikke har planer om å investere, om årsakene.

Halvparten av sauebønderne sier at det er for lav lønnsomhet til at investeringer betaler seg, mens 38 prosent sier at framtidsutsiktene i næringen er for usikre. På de neste plassene kommer at de prioriterer arbeid utenfor gården, og at de nettopp har foretatt en investering.

– Mange sauebønder vil gjerne være med videre, og håpet om bedre tider er der. Men det store investeringstrykket finner vi ikke i saueholdet nå. Det er et visst behov for investeringer nå, men jeg tolker undersøkelsen dit hen at man går på sparebluss nå. De som må, investerer, men i det omfanget som er nødvendig. Man øker ikke produksjonen, og det er lite nyetablering, sier Smedshaug.

Korn og gris dårlig ut

Kornbønderne og slaktegrisproduksjon/smågrisproduksjon kommer også dårlig ut på opplevd lønnsomhet.

Geografisk er det bønderne på Vestlandet og i Telemark og Agder som syns lønnsomheten på gårdsbruket er dårligst.

– Det kjenner vi oss igjen i, absolutt, sa Frøydis Haugen, andre nestleder i Bondelaget, under paneldebatten da AgriAnalyse la fram Landbruksbarometeret.

– Alle de grepene som har blitt gjort de siste årene, har vært rettet nettopp mot å løfte disse brukene her. Men det tar tid før politikk virker, sa Haugen.

Best lønnsomhet er det bønderne på Østlandet som opplever. ■

Christian Anton Smedshaug

Margaret Eide Hillestad

Vil ikke ha større bruk

Gårdene er store nok, mener bønderne i ny undersøkelse.

Det er nødvendig med en videre strukturutvikling i landbruket mot større og færre bruk. Dette er en av påstandene 906 bønder har tatt stilling til i spørreundersøkelsen Landbruksbarometeret 2019.

Svaret er klart og tydelig:

56 prosent av bønderne svarer at de er helt uenige, og 20 prosent er delvis uenig. I den andre enden av skalaen er det fire prosent som er helt enig, mens fem prosent delvis enig.

– Jeg tolker det dit hen at folk ikke ønsker denne strukturrasjonaliseringen, at vi har kommet langt nok, sa Margaret Eide Hillestad, prosjektleder for AgriAnalyse, da hun presenterte barometeret.

Utviklingen mot færre og større bruk i Norge har gått raskt. I 2018 krøp antall bruk i Norge for første gang under 40 000. Til sammenligning var det over 51 000 bruk i 2006.

En annen av påstandene bønderne skulle ta stilling til, var «Jeg syns dagens regjering har ført en god landbrukspolitikk».

To av tre var helt eller delvis uenig i denne påstanden, mens hver tiende bonde var helt eller delvis enig.

– Det er ikke mange som roper hurra, at regjeringa har gjort en god jobb, kommenterer Eide Hillestad, om de tre prosentene som sa de var «helt enig» i påstanden.

Bønderne vurderte også påstanden «Bønderne har grunn til å være fornøyd med jordbruksoppgjøret sist vår».

48 prosent var helt eller delvis uenig i påstanden, mens 15 prosent var på den positive enden av skalaen.

Undersøkelsen viser også at et flertall av bønderne mener at et liberalisert regelverk svekker jordbruksproduksjonen, og at konsesjonsordningene i landbruket ikke bør mykes opp. ■